

Det er derfor oplagt at inddrage sine produktions- og avlsrådgivere i en diskussion om strategien for bedriftens kvieopdræt. Programmet SimHerd er i den sammenhæng et oplagt værktøj. Foto: Seges

Økologiske mælkebedrifter bør optimere på antallet af kvieopdræt

Konklusion

- Økologiske malkekvægbedrifter har fra under 0,7 til over 1,0 kvie per årsko.
- Antal fødte malkeracekvier er påvirket af brugen af kønsortering og kødracesæd. Justeringer i antal kvier sker gennem insemineringsstrategien og ved frasortering af kvier med lavt potentiale.
- Færre kvier betyder en lavere klimabelastning, og at flere af bedriftens DE bliver brugt til køer, som producerer mælk.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Økonomi: Der er stor spredning på, hvor mange kvier økologiske malkebedrifter opdrætter, og der kan være god økonomi i færre kvier.

Af Finn Strudsholm, Martin Øvli Kristensen og Arne Munk, Seges Økologi Innovation

Når der sker udskiftning af malkekøerne, er kælvekvier grundlaget for at opretholde mælkeproduktionen. Til det formål er det vigtig hverken at have for få eller for mange.

Har bedriften for få kælvekvi-

er, risikerer man tomme pladser eller at skulle beholde ældre køer, som har toppet, og måske har skavanker med ben eller yver.

Opdrætter bedriften modsat for mange kælvekvier kan konsekvensen være, at kælvekvier »skubber« rentable malkekøer (unge eller gamle) ud for at få en

plads blandt de malkende køer i stalden.

0,9 stykker opdræt i snit

I en ny dataanalyse har Seges beregnet, hvor mange kvier hver enkelt økologisk bedrift har i forhold til antal årskøer.

Resultaterne er vist i tabellen, som opdeler bedrifterne med stor race i tre grupper i forhold til antal kvier. Opdelingen er sket efter såkaldte »fraktiler«, som viser andelen af besætninger i hver gruppe.

Venstre kolonne for stor race viser på den måde data for de 25 procent af bedrifterne, som har færrest kvier. Kolonnen i midten viser mellemgruppen (25-75 procent) og den højre kolonne de 25 procent af besætningerne med flest kvier.

Længst til højre i tabellen er der en kolonne for besætninger, hvor jersey er den dominerende race. Her er der for få besætninger til at lave en opdeling, som for stor race.

Færre kvier på store bedrifter

Data viser, at gruppen med færrest kvier er karakteriseret ved at rumme større besætninger. Gennemsnitsstørrelsen er 237 køer i den gruppe, mens besætningerne med flest kvier per årsko i gennemsnit har 169 køer.

Vi har ikke data, som kan forklare den forskel. Men måske er større bedrifter med et potentielt meget stort antal kvier mere konsekvente med at få lagt en insemineringsstrategi, som betyder færre fødte kviekalve og dermed færre kvier til opdrætning.

Gruppen med færrest kvier har naturligt nok længere levetid hos køerne og den højeste livsydelse per ko. Antal malkeår per ko er således 3,3 år hos besætningerne med færrest kvier mod kun 2,8 år i gruppen med flest kvier

Forskel i ydelse og reproduktion

Også management-relaterede faktorer som kviernes kælvningsalder, tidlig udsætning af malkende køer og reproduktionseffektivitet er forskellig mellem grupperne.

Kælvningsalderen er generelt ret høj i alle besætninger, men med 26,0 måneder lavest i gruppen med færrest kvier.

Tidlig udsætning er højest i gruppen med flest kvier, som udsætter næsten 10 procent af nykælverne inden der er gået 60 dage af laktationen. Måske afspejler det, at en ny kælvekvie gerne vil have pladsen.

Reproduktionseffektiviteten er bedst i gruppen med få kvier og i besætningerne med jersey som dominerende race.

Fakta

- Udgiften til opdræt af økologiske kælvekvier svarer til 3.900 kroner per årsko ved 0,7 stykker opdræt per årsko.
- Ved 1,1 stykker opdræt per årsko er udgiften 6100 kroner - svarende til 2200 kroner mere per årsko.

Frasortering i forhold til potentiale

Som udgangspunkt bør antallet af fødte malkeracekvier planlægges som en del af avls- og insemineringsstrategien i sammenhæng med brugen af kønsorteret sæd og kødracesæd.

En strategi, som går på, at alle fødte kvier skal nå frem til kælvning, kan være dyr både i forhold til foder og klimabelastning.

Bliver der født flere kvier, end der senere er brug for til indskiftning, kan det derfor være aktuelt at frasortere kvier med mindst potentiale som malkeko.

Her er genomiske test et af værktøjerne, men flere undersøgelser viser også, at kvier som har været syge flere gange som småkalve (f.eks. lungebetændelse) klarer sig dårligere, når de senere bliver køer.

Endelig viser andre undersøgelser, at løbekvier, som ikke bliver drægtige ved de første to insemineringer, også har en dårligere reproduktion, når de bliver køer.

Der er typisk ikke særlig god økonomi i at sende overskydende kvier til slagtning, men i forhold til opdrætning af for mange kvier kan den løsning være den bedste.

En øko-kvie kan koster 10-12.000

Beregninger fra Seges viser, at det koster i niveauet 10-12.000 kr. at producere en økologiske kælvekvie, når alle omkostninger – inklusive stald og arbejde – bliver regnet med. I besætninger med økologisk foder vejer udgiften til foder særlig tungt.

Der er ikke et fast nøgletal for, hvor mange kvier det er økonomisk for den enkelte bedrift at opdrætte. Lokale forudsætninger vil spille ind på det regnestykke.

Tabel: Karakteristika for økologiske besætninger opdel i forhold til antal kvier per årsko.

	Antal kvier, stor race (fraktiler)			Jersey
	Få (< 25 %)	Middel (25-75 %)	Mange (>75 %)	Alle
Antal besætninger	86	172	86	51
Fraktilgrænser (kvie-ko-ratio)	0,77	0,77-1,01	1,01	0,88
Kvier per årsko, gennemsnit	0,53	0,89	1,16	
Årskøer	237	180	169	161
Alder v. kælvning	26,0	26,3	27,3	24,6
Malkeår per ko	3,3	3,0	2,8	3,5
Tidlig udsætning (u. 60 dg.),%	8,0	8,7	9,8	9,6
Ydelse, kg EKM per årsko	10.040	9.885	9.663	9.306
Livsydelse, ton EKM	32,5	29,4	27,0	30,8
Celletal, x 1000	216	218	222	229
Reproduktionseffektivitet	0,20	0,20	0,18	0,21